

NOVA PRAVNA

GLASILO NARODNO-SOCIALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo.
Telefon šte. 77.

Izhaja vsako soboto.
Posamezna številka velja 1 krono.

Naročnina: Mesečno 4 K, četrletno 12 K, polletno 24 K
in celoletno 48 K. — Inserati po dogovoru.

Ustava.

Glede ustave, o kateri se sedaj tu pa tam vendarle končno nekaj pravi, in govori, smo v svojem programu zavzeli sledeče stališče:

„Državna moč temelji na suverenosti naroda, ki je pravni vir državnega gospodarstva in se izraža v volji večine državljanov brez razlike spola in stanu.“

Iz nje izhaja parlament temeljem splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice izpolnjene s sorazmernim zastopstvom manjšin.

Državna moč ni sama sebi namen in se ne sme zlorabljati za notranji ali zunanji imperijalizem. Njene funkcije naj ne bodo militaristične, imperijalistične ali policijske, znane, temveč gospodarske, socialne in kulturne.

„Državna uprava mora služiti gospodarskim, socialnim in kulturnim težnjam naroda in naj bo zato močno decentralizirana.“

Temelj naših ustavnih načel je demokracija, vlada ljudstva. Le to, kar je združljivo z načeli in zahtevami demokracije, le to more priti v ustavno določilo. Zato ne bo odveč, če na kratko začrtamo, kaj so zahteve demokracije.

Če je demokracija vlada oziroma uprava ljudstva, tedaj morajo biti vlade oziroma uprave deležni vsi državljani, ki so sposobni svoje lastne zadeve urejevati. Splošna enaka volilna pravica je tedaj prva zahteva demokracije, volilna pravica brez razlike spola in stanu.

Pravic pa naj nima samo večina, ki je dostikrat le večina enega samega glasu, temveč tudi pomembna manjšina. Tudi te morajo dobiti v parlamentu svoje zastopstvo.

Dostikrat kandidat pozneje ne zastopa težnj volilcev. Volilci morajo imeti možnost, da kandidata k odstopu prisili. Tako bo hitro izginila korupcija.

Če je vsa oblast iz ljudstva — in

to je danes čisto gotovo — tedaj se mora to tudi praktično pokazati. Ljudstvu mora biti dana pravica, da odloča o zakonu, kadar zakona kljub ponovnemu vzprejetju v parlamentu vrhovna glava vlade in države ne potrdi. Odtod zahteva demokracije, da mora imeti ljudstvo pravice referenda. Pa ne le to. Ljudstvo mora imeti tudi pravico iniciative, pravico zakon predlagati, ne da bi ga smel parlament ali vladar odkloniti.

Vse to je le indirektna udeležba ljudstva pri upravi. Omogočiti se mu mora tudi direktno sodelovanje. To je mogoče le pri močni decentralizaciji uprave. Pustite, da ljudstvo o svojih zadevah samo odloča v upravnih oblastnih in kmalu bo izginila vseobčna nezadovoljnost. Država mora opustiti misel komand, dati mora ljudstvu možnost, da samo za se skrbi. Ljudstvo današnje dobe ne rabi najrazličnejše birokratične in militaristične kuratele.

Ljudstvu mora biti dana možnost, da se proti samovolji uradništva štiti. Zato zahtevamo upravno sodišče. Ne zadošča, da se kak državni svet peča tudi z upravnim sodstvom. Državni svet ima že itak po dosedanjih načrtih preveč dela in ga bo prav težko zmagoval, če ostane pri dosedanjih načrtih. Končna presoja upravnih ukrepov naj bo edina naloga tozadevnega sodišča. Imelo bo s tem več kot preveč dela, kakor skušnje dosedanjih dni uče.

Mednarodna politika naj bo v rokah parlamenta. Tajna diplomacija naj se v resnici, ne samo na papirju, odpravi.

To so v velikih obrisih najvažnejša načela, ki jih narodno socialistična stranka glede ustave zastopa in poudarja, da je v dosedanjih načrtih ustav bore malo sledu v resnični demokraciji. O tem pa drugič.

Socijalno zavarovanje.

Socijalno zavarovanje bi imelo tvoriti važen del državnega narodnega gospodarstva. Ako pomislimo, da je v Nemčiji vsak tretji človek deležen te ali one panoge soc. zavarovanja, vidimo vso njegovo eminentno važnost za razvoj narodnega gospodarstva v državi. Kdor hoče dati gospodarstvu države zdravo podlago, mora ustvariti močno in do vseh možnih konsekvenc izvedeno socijalno zakonodajo.

Države, ki so resno hotele pospeševati veliko industrijo in ki so hotele tok izseljevanja zajeziti, so se začele z vso resnostjo pečati s soc. zavarovanjem. Na čelu stoji Nemčija, ki je pred vso izplačevala na soc. zavarovanih dajatvah dnevno milijon

mark in kjer je bilo zavarovanje tako široko raztegnjeno v ljudske plasti, da je bil vsak tretji Nemec zavarovan. Nemška zakonodaja je služila za vzgled vsem modernim državam. Nemška Reichsversicherungsordnung je blesteč kamen v stavbi nemške solidne, nekrčave socijalne politike, ki bo ostalo nevarno orožje proti tujemu gospodarskemu pritisku.

Ako hoče soc. zakonodaja imeti popoln uspeh, je treba zanjo zainteresirati najširše ljudske plasti. Ne samo nesamostojno pridobitne delavne, ampak tudi samostojne delodajalce. Isto važnost ima soc. zavarovanje za delavca kakor za delodajalca. Zato organizacija, izvedba soc. zavarovanja ne sme biti birokratična, ona mora omogočiti, da so pri praktičnem izvrševanju soc. zavarovanja

udeležene najširše vrste. Ako kje, mora tu biti do vseh skrajnosti izveden demokratizem. Na ta način bo prodrlo poznavanje soc. zakonov v ljudske vrste in jih prepričalo o vseh dobrotah, ki jih hrani v sebi socijalna zakonodaja. Ta princip je vodil Nemce, ko so ustvarjali organizacijo soc. zavarovanja: Centralno vodstvo (Reichsversicherungsamt) s široko razpleteno decentralno autonomijo.

Z eno besedo: iskati je treba načina, kako seznaniti s soc. zakoni one, katerim so namenjeni. Danes je ročni delavec, ki ima biti glavni predmet soc. zakonodaje, zvedel le tu pa tam nekaj o soc. zakonih, ako je bil organiziran v strokovnih organizacijah. In še ta pičila hrana se mu je dajala bolj kot politično agitacijo, sredstvo, kakor pa resen dobrohoten pouk. To dejstvo je krivo, da so velikokrat ravno delavci vsled nepoznanja najvažnejših zakonitih določil ovirali praktično izvrševanje soc. zakonov.

Na naših univerzah, ki naj nam dajejo ljudi za praktično življenje, je neobhodno potrebno, da se otvorijo stalna in redna predavanja o soc. zakonodaji. To, kar smo do sedaj tam slišali — ni nič. Naše strokovne obrtniške šole se morajo v veliko večjem obsegu zanimati za one zakone, ki imajo namen priskočiti na pomoč ravno v najtežjih trenutkih življenja. Saj so soc. zavarovalni zakoni najbolj zvezani z valovitim tokom življenja. Šole naj ustvarjajo ljudi za življenje, za boj!

Ker upamo, da bo tudi pri nas prišlo enkrat do resnega parlamentarnega dela, mislimo, da ni odveč, ako delavstvo in vse druge interese na kratko, preprosto seznamimo s tem, kar imamo gotovega na polju soc. zavarovanja, kar smo prevzeli od razpadle monarhije. Potrebno je, da podamo kratko kritiko sedanjih zakonov in prakse in se pri tem ozirom tudi na tute države, glavno Nemčijo, ki nam mora biti vzor.

I.

Izmed prevzetih soc. zavarovalnih zakonov je gotovo najvažnejši zakon o nevarnem zavarovanju iz l. 1887. in zakon o bolniškem zavarovanju iz leta 1888. s poznejšimi izpremembami in dopolnili.

Dokler ni bilo uvedeno obvezno zavarovanje zoper nezgode pri delu, je bil pri vprašanju odškodnine medodajen samo civilni zakon (§ 1298 do 1341), kar pa je za delavca v modernih obratvaliških pomenilo skoro popolno nevarnost; civilni zakon namreč zahteva krivdo (zloben namen, grobo malomarnost in brezbriznost) delodajalčeve. Ako ponesrečeni delavec ni mogel dokazati krivde svojega delodajalca, ni dobil za svojo poškodbo prav nobene od-

škodnine. Odvisen je bil le od milosti in dobrega razpoloženja svojega gospodarja. Gotovo varstvo v slučaju nezgode ali bolezni si je mogel delavec zagotoviti v delavni pogodbi, kar pa se je pri kapitalističnem razpoloženju delodajalcev malokdaj moglo zgoditi. Najnovejša določila civilnega zakona o pogodbi urejajo v tem oziru neko malo varstvo delavcu (n. pr. § 1459 b).

Organizirano delavstvo je kmalu uvidelo, da je civilno pravno varstvo nezadostno in je energično zahtevalo drug način zagotavljanja svoje eksistence v slučaju delavne nezmožnosti. Delavstvo je bilo treba izločiti iz privatnopravnega jamstva delodajalca in mu dati javno pravno varstvo, neodvisno od jamstvene dolžnosti delodajalca. Zakoni, ki so bili ustvarjeni na tej zahtevi, so opustili sistem direktnega privatnega jamstva ter upeljali javno pravno jamstvo, katero dajejo delavcu posebni inštituti.

Praktično lahko prihaja v poštev kot nosilec zavarovanja ali delodajalec, ali država (občina, dežela) ali pa posebni, nalašč zato določeni zavodi, zvali zavarovalnice ali blagajne. Večina držav je sprejela tip posebnih zavodov, ki so nosilci zavarovanja. To so javnopravne korporacije, ki radi svojega socialnega delovanja uživajo davčno prostost in druge izjemne ugodnosti. Ti zavodi, ki nosilci zavarovanja združujejo že po zakonu gotovo vrsto delodajalcev in delavcev, ki so člani teh zavodov in ki vzajemno jamčijo za škodo, ki je nastala delavcu vsled poškodbe v obratu, ki je član tega zavoda.

To je formalno pravna stvar zavarovanja, ki kaže, da so nosilci zavarovanja ne država, ne dežela ali občina in tudi ne posamezen delodajalec — pač pa večji ali manjši krog delodajalcev, združenih v javno pravnih korporacijah, ki se upravljajo avtonomno in na katerih vodstvo ima država zagotovljen gotov vpliv, nadzorstvo. V Italiji n. pr. je zavarovanje poddržavljeno, kar pa iz raznih vzrokov ni praktično. Ravno pri soc. zavarovanju ima samouprava najprvih interesentov delavcev in delodajalcev, velik pomen. V modernih državah je izveden princip obveznega zavarovanja za širši ali ožji krog. Omogočeno je manj gospodarsko močnim prostovoljno zavarovanje pri vseh vrstah soc. zavarovanja.

Veliko razmotirani je povzročilo vprašanje, katere kategorije delodajalcev in delavcev naj se združijo v eno javno pravno korporacijo, v enega nosilca soc. zavarovanja. Eni so zahtevali izvedbo teritorialnega principa, t. j. vsi zakonitemu obveznemu zavarovanju p. d. vrženi obrati in delavci v njih na nekem gotovem teritoriju, brez ozira na stroko, naj bodo zavarovani pri enem in istem inštitutu. Drugi so zopet zahtevali zavarovanje po strokah, v takozvanih

strokovno združenih zavarovalnicah. V bivši Avstriji je obveljal mešan princip. Prvotno so nameravali ustanoviti po eno nezdodno zavarovalnico za teritorij trgovsko-obrtniške zbornice, potem so skušali avtonomisti doseči za vsako deželo po eno nezdodno zavarovalnico. Konečno je bilo uzakonjeno načelo, da se ustanovi 7 nezdodnih zavarovalnic brez ozira na deželne meje. Za te zavarovalnice pa ni veljal čisti teritorialni princip, kajti zakon je že v svojem § 1. izključil rudarje, in v § 57. dopustil še privatno zavarovanje, ako je v tem času še kje obstajalo, v § 58. pa omogočil zavarovanje po strokah. Na podlagi zadnjega §-a so bili zavarovani železničarji pri posebni centralni zavarovalnici na Dunaju. Tudi za rudarje je bila s ces. naredbo od 7. aprila 1914 drž. zak. št. 80 ustanovljena posebna strokovna centralna zavarovalnica na Dunaju. V Nemčiji je nezdodno zavarovanje izvedeno po strokah.

Po mojem mnenju je za soc. zavarovanje edino pameten čist teritorialni princip: vsi zavarovanci enega teritorija naj tvorijo enoto, za vse naj velja en in isti zakon in eni in isti predpisi glede soc. zavarovanja. Nikakor ni socijalno pravilno, ako n. pr. danes dobi železničarski čuvaj na progi v slučaju nezgode rento, katere se zračuna na podlagi njegovega faktičnega letnega zaslužka, rudar pa, ki dela velik bolj napor in nevarno delo globoko v podzemeljski temi, dobi v slučaju nezgode rento, ki se izračuna le na podlagi fiktivnega (sedaj največ 3000 K) letnega zaslužka. Dalje zavarovanje po strokah otežuje cel upravni aparat, kar bo posebno občutljivo, kadar se izvede še invalidno in starostno zavarovanje. Vsa zavarovanja morajo segati organsko eno v drugega, prehod mora biti lahak in ne prekompliciran, kar bi pa bilo gotovo, ako so tu različni nosilci nezdodnega zavarovanja. Predvsem pa mora biti odločljive važnosti potreba, da so nosilci soc. zavarovanja zadosti finančno močni, da morejo izpolnjevati svoje velike dolžnosti. In tu more biti vsako cepljenje delavstva v kategorije zelo škodljivo. Strankarsko politični oziri morajo pasti in se umakniti koristim celotnega delavstva, vseh zavarovancev. Če kje, se mora tu pokazati delavska solidarnost, prodreti mora princip vzajemnosti. Vsi za enega, eden za vse! Čisto nesocijalna je bojazen, da bi ena kategorija morala več plačevati na zavarovalnih prispevkih, kakor druga. Ven iz ječe ozkosti na široko polje resničnega socijalnega dela! Zlasti iz finančnih pomislekov je nujno potrebna teritorialna enotna nezdodna zavarovalnica s širokim krogom. Čim večji obseg, tim manjši bodo zavarovalni prispevki, racionalno-finančno go-

O smotru politične šole.

Instinktivnost mase je velika prednost za treznega, resnega in poštenega politika, ker mu ni treba trčati dragocenega časa z neskončnim argumentiranjem o koristih in potrebosti akcij, ki jih mora masa izvršiti. Toda gorje ljudstvu, ako pride v tej svoji sleposti v roke brezvestnega lahkomišljenega demagoga, ali kratkovidnega politika. Demagogi so zaglavljeni ne samo sodobno srečo mase, ampak srečo celih generacij in prihrani ves narod v propast. (Sklicujem se na Atene in Rim.) Sklicujem se na nesrečno Poljsko, ki je stoletja bila zaslužena po krivdi svojih plemenitih demagogov, sklicujem na žalostno usodo ruskega naroda. Daljši znak mase je, da je zelo občutljiva za moralo in resnico. Najslavnejšega, najljubljenejšega človeka voditelja vrže čez krov, ako je izgubilo zaupanje v njegovo resničnost in poštenje. Geste in močne besede ogroženja mase imponirajo. Moža, ki si umije pridobiti zaupanje v masi, ga

dvigne na svoj ščit in slepo veruje njegovim besedam. Hitro maso prepričate, pa ravno tako tako hitro spravite maso v dvome na tem, kar je še včeraj verovala. Masa je absoluten egoist; masa pozna samo svojo blaginjo, ima samo za to smisel; za blaginjo posameznika nima ne smisla ne čuta. Kot voditelj mase je samo tak mogoč, ki vedno in vedno zatrjuje in se kaže, da zastopa blaginjo mase in samo mase; le ta je njen ljubljeneč; kogar pa sumi, da zasleduje v politiki svoje interese, ta je kot voditelj nemogoč, masa mu ne zaupa več in mu ne bo sledila. Masa je zelo dostopna laskanju, pa te še ni potreba v fini prikriti politiki, najabotnejše laskanje imponira masi. Masi se pripikuje, če ji laskate, kako je pravico ljubna, naravnost poklicana za javnega sodnika; govor o »ljudski vesti«, kako je bistroumna, da vedno zadene pravo jedro v politiki, ljudstvo bo govorilo, ljudstvo naj sodi, ljudstvo naj odloči, tako se glase agitacijska poredka voditeljev med tem, ko ti sugerirajo svoje misli in načela masi, ki naj potem volitev odloča. Spretni voditelj ljudsko voljo sam dela in si jo da potem z volitvami odglasovati, da jo izrab-

lja v parlamentu v politične svrhe, ki jih zasleduje. Masa nima iniciative, ampak masa samo posnema in tako spreminja svoj karakter. Zgled zato je: moda, ki je univerzalno umetniško posnemanje. Tudi v moralnem oziru opazujemo nekaj podobnega; govorimo o modernih nazorih o življenju, mode v zakonskem in seksualnem življenju etc. Sistem dveh otrok, zakon brez otrok etc. to so pojavi mode v masah. Masa sledi le individualitetam krepke volje; masa se da terorizirati in terorizem je v gotovi smeri neobhodno potreben. Na mase nasprotnega političnega tabora se da s terorizmom indirektno vplivati na ta način, da ji damo čutiti politično moč lastne stranke. Klerikalna stranka na Kranjskem je celih 15 let terorizirala napredno in socijalno demokratično stranko in s tem vplivala na splošno politično situacijo v deželi v smislu svojih načel.

Terorizem ima za posledico, da nasprotna stranka ali naravnost sledi volji vladajoče stranke, ali pa da ji ubije pogum in vrže za gotovo dobo med politično mrtvilo. Za prvi slučaj navedemo kot dokaz avstrofiliški terorizem ob izbruhu svetovne vojne na slovanske stranke v Avstriji. Kot

dokaz za drugi slučaj, pa služi ravno prej navedeni terorizem klerikalne stranke napram napredni stranki na Kranjskem.

Masa hoče biti vladana, to je mora čutiti nad seboj moč, ki vzdržuje red, ki je pogoj za to, da more masa eksistirati.

Masa je tudi avtoritarna, to je v svojem prepričanju in svojih akcijah je absolutno odvisna od avtoritete. Avtoriteta ji je kašipot skozi življenje, avtoriteta je trden del njene vere in zaupanja v vseh njenih odločitvah. Masa brez avtoritete je to, kar je hromec brez berglje, zaganja se in prevljuje na levo in desno, naprej ne more.

To je toraj masa, kakor smo jo spoznali po njenih glavnih znakih. Umestnost vse praktične politike obstoji glavno v tem, da voditelj obvladuje dušo mase in jo faktično vodi. Izmed številnih sredstev, katerih se pri tem politik zamore posluževati je: tisk, govorništvo in organizatorstvo.

Organizacija je pravi izraz politične discipliniranosti ali trdnosti sistema politične moči.

Tisk in govorništvo imata pravzaprav isti namen, koncentracijo du-

ševosti mase za politični cilj, organizatorstvo ima za cilj koncentracijo moči mase. Organizatorstvo spravlja posamezne sile v višje politične pence, ki nam jih predstavljajo klubi, društva, stranke. Organiziranje ni lahki posel, organizator mora imeti mnogo človeških izkušenosti, mora umeti, ljudi hitro presoditi po njih nagnjenosti, ako hoče, da bo vsakega njegovim lastnostim primerno postavil na pravo mesto; funkcije mora razdeliti tako, da se ne zadirajo druga ob drugo, ampak, da harmonično delujejo k skupnemu cilju.

Politik pa mora ravno tako poznati vse okoliščine vse faktorje, ki obstojajo in delujejo in s katerimi mora računati. Poznati jih mora glede moči tendence in socijalne strukture, njih lastnosti in navad, glede njih moralne kvalitete. Le tedaj mu more biti uspeh zagotovljen. Politik mora dalje vedeti s kakšnimi sredstvi in v katerem času more doseči stavljen politični cilj. Cilj, ki je bil nepozno dosežen, je izgubljena politična bitka, je političen poraz.

To so bistvena načela vsake politike.

(Konec.)

spodarstvo zavarovalnic bo omogočeno. Zidanje bolnišnic, proteznilni delavnice, sanatorijev itd., bo ogromno olajšano. Tu je neobhodno potrebna koncentracija kapitalov. Po prevratu se je ta koncentracija že deloma uresničila v nekaterih nasledstvenih državah s tem, da je odpadla strokovna, posebna zavarovalnica rudarjev in so ti vključeni pri teritorialnih zavarovalnicah. Edino železničarji imajo neko izjemno stališče, ki po mojem mnenju, kljub posebnosti železničarske službe, pomeni krivico napram drugim delavcem. Nosilci neugod. zavarovanja (in tudi drugega) morajo neobhodno imeti velik osebnostni in teritorialni obseg. Ozkostrana krajevna avtonomija je samo iz političnih razlogov opravičljiva. Pri soc. delu pa morajo politični argumenti popolnoma odpasti!

Osnutek ministrstva za soc. politiko, s katerim se pripravljajo zakon o bol. in neugodnem zavarovanju tudi reže enotnost delavstva, ker obljublja posebno ureditev zavarovanja za rudarje, gozdne in poljedelske delavce itd. Enotno stavbo nam daje!

Kakor rečeno so nosilci neugodnega zavarovanja posebni zavodi, neugodne zavarovalnice, ki so organizirane na teritorialnem ali na strokovnem (poklicnem) principu.

Obvezno neugodno zavarovanje pa velja samo za gotove obrate, podjetja. Glavni kriterij je bil v avstrijskem zakonu nevarnost, ki je združena s delom v gotovem obratu. Prvotno je bil obseg zavarovanja podvrženih delavcev majhen, zakon iz l. 1894. ga je raztegnil, toda še daleko ne zadostno. Omenjam naj samo gozdno-gospodarske in poljedelske delavce, ki so podvrženi obveznemu neugod. zavarovanju samo takrat, ako so zaposleni pri kakem stroju, t. j. glavno pri žagi ali pri mlatilnicah. Delavci gozdno-gospodarskih obratov, ki sekajo v gozdu in so gotovo izpostavljeni zelo veliki nevarnosti, niso zavarovani. Sekanje in spravlanje lesa, ako ni v zvezi z obrtno žago, ni zavarovanju podvrženo. To je velika dobrota za lesne trgovce, velika krivica pa za delavce. Po nemškem zakonu je sekanje lesa podvrženo obveznemu neugodnemu zavarovanju, ako ni v zvezi s trgovsko obrtno, katere imejtelj je vpisan v trgovski register. Tudi nekateri drugi delavci so po današnjem zakonu zapostavljeni. Tako so n. pr. pleskarji, steklarji, instalaterji, ključavničarji, kleparji zavarovani samo za delo na stavbah — za delo v delavnici ne. Tu je meja med delom na stavbi in v delavnici zelo težko določljiva. Ti obrati bi morali biti v celotnem obsegu zavarovani.

Obseg oseb, zavarovanih proti neugodam, mora biti širok, ne sme biti omejen samo na obrate s posebno nevarnostjo. Pritegniti je tudi nenevarne obrate — saj se z razširjenim krogom zavarovanih obratov zniža zavarovalni prispevek. Pri onih obratih, pri katerih je nevarnost jednaka ničli, bi bil tudi zavarovalni prispevek le par vinarjev, kar bi gotovo gospodarsko nikomur ne škodovalo.

Krog zavarovancev naj bo pri vseh vrstah soc. zavarovanja jednak. Le tako je mogoče doseči gospodarski in socialni namen. Jasnno je, da bi morale biti za slučaj boleznih zavarovane vse osebe, ki dajejo svojo delavno moč tujim osebam na razpolago na podlagi delavnega, službenega ali učnega razmerja, trajnega ali začasnega. Toraj predvsem vsi nesamostojno pridobitno delavci. Ta krog mora obsegati tudi neugod., invalidno in starostno zavarovanje ter zavarovanje za slučaj nesposobnosti.

Z vsakim delom je združena večja ali manjša nevarnost — to kaže življenje — in krivično je, gotove delavce slabše varovati kakor druge. Ze danes je n. pr. v zakonu določeno, da mora biti neugoda, ki se pripeti delavcu — ki je zaposlen v zavarovanju podvrženem obratu — na poti od doma k delu ali narobe, odškodovana. Isto pot lahko hodi delavec iz tovarne in voznik pri peku (slednji danes ni zavarovan). Prvi dobi rento, drugi ne. To ni socialno.

Vsi nesamostojno pridobitno delavci morajo biti zavarovani proti neugodam; izjema je dopustna samo tam, kjer je z gotovostjo vsaka neugoda izključena.

Poleg formalno-pravnih nosilcev soc. zavarovanja (neugod. zavarovalnice, blagajne itd.) imamo še materijalno-ekonomične nosilce. Kdo nosi stroške za soc. zavarovanje? Vpogostv prihajajo: delodajalci, delavci in država. Mogoča je kombinacija vseh treh faktorjev, da vsi trije sorazmerno prispevajo k stroškom. Tako je pri invalidnem in starost-

nem zavarovanju. Tudi avstrijski zakonski načrt invalidnega in starostnega zavarovanja je državi naložil dolžnost prispevanja k invalidnim in starostnim rentam. Največkrat pa nosijo stroške zavarovanja interese sami, bodisi delodajalci in delavci (bol. zavarovanje) bodisi samo delodajalci (neugodno zavarovanje). Skoro vsi neposredni zakoni nalagajo dolžnost nositi stroške izključno le delodajalcem (v Avstriji šele od leta 1917., kar je čisto pravično, kajti prispevki za neugodno zavarovanje spadajo k riziku. Pri bolniškem zavarovanju je kombinacija med delavcem in delodajalcem pravilo, pri invalidnem in starostnem zavarovanju pa kombinacija med državo, delavcem in delodajalcem.

(Dalje prih.)

Nehvaležna vlada.

(Iz poročila na shodu javnih nameščenecv, dne 7. junija v Ljubljani.)

Nehvaležnost je plačilo sveta, pravi star slovenski pregovor, katerega tudi naša vlada prav dobro pozna.

Ko so dne 16. aprila t. l. javni nameščenec na svojem shodu zahtevali zvišanje plač, so vladi na dostojen način obrazložili svoj gmoten položaj. Dokazali so ji, da ne zahtevajo ničesar drugega, kakor zboljšanje svojega bednega položaja. Pokazali pa so tudi, da nečelo imeti nobenega stika z raznimi hujšakci in da stojijo, so stali in bodo stali kot najtrdnjše opora državi.

Toda njih glas je bil glas vpločega v puščavi. Njih želje, prošnje in opomini niso našli odmeva pri visoki gospodi. Do 15. maja t. l. javni nameščenec sploh niso dobili nobenega odgovora na svoje zahteve. Med tem časom je prišla na krnilo nova takozvana koncentracijska ali koalicijska vlada. Nova je samo po imenu, kajti v nji so ostali skoro vsi stari ministri. Le nekaj novih ministrov, ki do sedaj še niso imeli sreče okusiti vse prijetnosti ministrskega stolca, se je pridružil med ministre. Izmenjano je par portfeljev, dela pa se po starem, to je ničesar, kar bi bilo v prid ljudstva. Ko je prišla na krnilo nova vlada, je lansirala v svet sklep, da se dovoli javnim nameščencem za mesec julij 25% zvišanje. Povzemanje se pa ni izvedlo od skupnih prejemkov, ampak samo na draginski doklade iz meseca decembra, kar odgovarja 10% zvišanju današnjih skupnih prejemkov. Javnost je bila o povških popolnoma napačno podučena, ker je brezbržno dnevno časopisje poročalo o izdatno višjih povških.

Vlada je torej dovolila javnim nameščencem 10% povišanje, akoravno so od decembra meseca l. l. z vladnim dovoljenjem cene poskočile za več kot 400%. Danes javni nameščenec ne zasluži niti za prežganko več, o mesu, močnatih jedeh niti ne more govoriti; obleka, obutev je zanj nemogoča.

Za to, kar je storila vlada z javnimi nameščenci, je težko najti besede, s katerimi bi izrazili svoje ogorčenje. Splošno mnenje vseh javnih nameščenecv in vsega proletarijata sploh je, da mora priti že enkrat svetli Duh tudi v Beograd, da razsvetli naše velikane!

Ostovo je hotela vlada s svojim nesocialnim postopanjem proti jav. nameščencem tudi pokazati, da se jih ne boji, kar pa z ozirom na aprilsko zmago ni čudno. Vendar ko bodo gospodje v Beogradu prišli k zavesti, se jim bode menda zjasnilo in bodo prišli do prepričanja, da jim je to zmago prinesel javni nameščenec, ker ni hotel slediti raznim hujšakcem, ki so hoteli državo ugonobiti. Javni nameščenec je tedaj zato ostal pasiven, ker je bila država v nevarnosti. S tem pa še ni rečeno, da se je za vlado kot tako zavzemal. Vlada si naj ne misli, da vidijo javni nameščenec v vladi državo, oni vidijo v vladi samo ljudi, ki približno ravno tako delajo proti državi, kakor so delali meseca aprila neresni elementi na ulici. Kajti, da bi delala vlada, ki nikakor neče zadovoljiti javnega nameščena, v prid države, ni verjetna. Javni nameščenec ne morejo biti za vladne mogotce, če vidijo, da vlada podpira vedno le onega, ki izžema kri in obra pri vsaki priliki javnega nameščena.

Vlada podpira in ščiti le kapitaliste, da jim ne odide dobiček. Javnemu nameščencu ne da niti toliko, da bi mogel pošteno živeti. Če gre v interesu kapitalistov, prepove vlada izvoz, kadar je že vse izvoženo, in ga zopet dovoli, kadar si Draginoviči nakopijo zaloge. Na tak način ne bode imela vlada nikdar zagovornikov med širšimi plastmi ljudstva. Če se vlada naslanja izključno le na ka-

pitaliste in misli, da 5% verižnikov otehta 95% poštenih proletarcev — potem ji Bog pomaga!

Vzrok, da javnim nameščencem ni dovolila več ko 10% zvišanje, leži menda v tem, ker vse časopisje prinaša alarmantne vesti o znižanju cen. Vladi jav. nameščenci javno povedo, da oni tega znižanja do danes še niso občutili, ampak nasprotno!

Javni nameščenec so tega vladnega igralkanja siti. Jav. nameščenec zahtevajo le pravico do življenja, in te pravice si ne dajo vzeti. Javni meščeneč hoče ostati pošten, nekorrumpiran, vreden delavec in bode zato nastopal proti vsakemu, ki podpira korupcijo in naj ta sedi tudi na ministrskem stolcu.

Miroval ne bo preje, da bode poginani iz Beograda ljudje, ki so se sami doli poslali!

Javni nameščenec radi zadnje vladine klopote ne bodo klonili, njih odpora sila bode še večja in vodili bodo boj, dokler ne dosežejo popolno zmago.

Ze danes pa žele javni nameščenec: Gospodje v Beogradu, ako nečete dati javnemu nameščencu to, kar potrebuje za pošteno življenje, mu dajte vsaj pravico, da si bode izbral zastopnike, ki bodo imeli zanj več zmisla. Potem bo čisto gotovo dal gospodi potni list za enkratno — večno — pot iz Beograda!

D. Vojska.

Stari in novi socializem.

Razredni boj in gospodarsko vprašanje.

V zgorajšnjih izjavanjih smo razjasnili, da je izviralo dosedanje socialistično mišljenje iz gotovega nazora o družbi, ki ne zdrži znanstvene kritike. Hočemo sedaj pokazati konkretne točke sedanje krize socialističnega nauka in politike s posebnim ozirom na revolucionarno politiko.

Ali kritika sama še ne zadostuje. Poiskati moramo izhodišče v novo, boljše smer socialistične politike, kot to od nas zahteva sedanja doba. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi bilo delavsko ljudstvo sredstvo za nečloveške eksperimente (poizkuse), ki k njim zavaja dosedanje socialistično naziranje. Ne mislite, da bode v trenutku, ko bode potlačen boljševizem in končana današnja revolucionarska doba, zavrženo tudi socialistično gibanje sploh. Glavne zahteve delavskih programov, n. pr. osemurni delavni čas, obča in enaka volilna pravica za obadva spola, ki so veljale po cela desetletja za glavna gesla delavskih zahtev, so danes izpolnjene. Mnogo se jih z vsakim dnem približuje svojemu uresničenju. Kaj sledi iz tega? da bode šlo delavstvo od izpolnjenih socialno političnih zahtev dalje — saj to vidimo že danes — polje dalje, dokler ne bode izpremenjen popolnoma današnji krivični družabni red. Ne živimo še v socializmu, pač pa smo na pragu socialistične dobe — v početku uresničenja socialističnih osnov, ki ga nikakoli moč na svetu ne bode mogla zabraniti.

Sedanji socializem je predvsem marksizem. Od Marxa dalje si je navadil ves svet slediti na socializem skozi marksistična očala. Politično kolektivistične ideje, zahteve po razlastitvi in državni socializem je popolnoma ubil društveni socializem Fouriera, Proudhona, Lassala itd. V poslednjih letih pred vojno se je o socializmu vobče jako malo razmišljalo. Misli vseh so bile zavzete od praktičnih socialnih in narodnih vprašanj — za teoretično razmišljanje ni bilo časa. Zato se niso pojavile nikake nove socialistične šole večjega pomena in ostalo je pri marksizmu.

Ni torej prav nič čudnega, ako stoji revolucionarska gibanja in socializem začetni poskusi v raznih zemljah pod vplivom marksističnih pravil. Tudi ruski boljševiki trdijo o sebi, da so marksisti.

Prepričan sem, da bi se Marx, ako bi še živel, nikakor ne strinjal z ruskimi in neruskimi boljševiki, kakor se njegov prijatelj in sodelavec Engels ni strinjal z anarhistično-komunistično revolto na Španskem v letu 1873. Noben meščanski list jih ni obsodil tako brezobzirno, kot on. Po Marxovem naziranju ne vsiljke nikak nov družabni red tako dolgo, dokler se v okrilju stare družbe ne porode gospodarski pogoji za novo družbo. A Marx gotovo ne bi bil pripoznal, da so bili v gospodarsko še tako zaostali Rusiji že dani ti pogoji nove družbe.

Znani razlagatelj marksizma, Karel Kautsky je odločen nasprotnik boljševiške politike, in istotako skoro skoro vsi odličnejši voditelji socialističnega gibanja v raznih zemljah. Imenujem Brantinga, Vandervelde, Hyndmana itd.

V resnici ruski boljševizem ni pravi marksizem. Preje bi se lahko reklo, da je podoben prirobnemu revolucionarnemu komunističnemu gibanju pred Marxom, ki mi je leta nasprotoval v londonski komunistični zvezi.

Samo po sebi se razume, da je veljal Marx v očeh takratnih revolucionarno-komunističnih fantazov za „buržuja“, kakor veljajo danes za „buržuje“ v očeh boljševikov vsi oni, ki nasprotujejo njihovi blaznosti.

Naravno pa je, da ima boljševizem mnogo podobnosti z marksizmom, kot njegovo predhodno naziranje, starejši komunizem. Dell z njim materijalistično naziranje o družabnih nalogah, nauk o razrednem boju in mehanično razumevanje o

spremembi družabnega reda. Kakor marksisti, tako so tudi boljševiki (ruski že menda ne več op. ured.) prepričani, da je možno z nasilnim prevratom, z golo politično močjo odstraniti kapitalistično družbo in ustvariti nove produkcijske oblike in sploh nov gospodarski in socialni red.

Ta podobnost med boljševiki (komunisti) in marksisti (soc. demokrati) nam pojasnjuje, zakaj da kaže socialna demokracija toliko slabost v nasprotovanju proti boljševizmu. Je namreč neobičajno težko nasprotovati in bojevati se proti nekemu, ki misli osnovno isto, kot jaz. Ako hočemo premagati boljševizem, moramo premagati marksizem, to se pravi napake, ki smo jih v marksizmu odkrili.

(Dalje prih.)

Politične vesti.

Čudna Jugoslavija.

Dr. Josip Smolaka piše v svojem „Načrtu jugoslovanske ustave“ na strani 6, kjer omenja, da je treba državo organizirati po njenih delih, sledeče: Eden takšnih delov naj bi po mojem predlogu, bila tudi Macedonija. Ne strinjam se z onimi, ki se boje, da bi se s tem povečala nevarnost odpada Macedonije od naše države. Proti temu sem uverjen, da se samo z ureditvijo macedonskega vprašanja na temelju jugoslovanske državne misli in upravne avtonomije more priti do rešitve, ki odgovarja želji Srbije kot tudi občin državnim interesom, in to je, da v Macedoniji prevlada brez nasilja srbski jezik in srbska kultura, da bo ona nerazdružljivo združena z našo državo in da bo s tem stanjem zadovoljna večina Macedoncev. Macedonski problem ima veliko podobnost s slovenskim. Bodoča moč in veličina naše države bo v največji meri od tega odvisna, če bomo znali srečno rešiti te dve vprašanji. Precej novega je to-le za nas naivne, odkritosrčne Slovence-Jugoslance. Naenkrat izvemo, da ima naša država — čuj! — slovensko vprašanje. Tega dosedaj nismo vedeli. To zadavna vprašanja ima država samo tam, kjer čuti težavo s kakim delom. Kako težavo pa čuti naenkrat jugoslovanska država z nami Slovenci? Mislili smo, da smo sestavni enakovredni del naše države, soodločujoči, deleži trpljenja in radost nove države. Naenkrat pa izvemo, da pomenimo za državo — vprašanje in sicer celo tako vprašanje ko Macedonci. Macedonce namreč marsikje na svetu in tudi v resnem znanstvenem svetu smatrajo za svoj narod, s svojim jezikom, preko katerega se srečujejo in si podajata roke srbski in bolgarski jezik. Srbi pa reklamirajo Macedonce za del srbskega naroda. In vsled tega so spori in težka vprašanja. In naenkrat smo tako vprašanje tudi mi, dasiravno ni dosedaj še nihče dvomil, kaj smo; da smo namreč Slovenci in navdušeni ter realni Jugoslanci, ki smo si Jugoslavijo tako kot malokdo želeli. Čemu torej vse to?! In to vprašanje, ki je podobno macedonskemu, naj se torej kakor macedonsko reši tako, da „v Sloveniji prevlada, brez nasilja, srbski jezik in srbska kultura... in da bo s tem stanjem zadovoljna večina Slovencev!“ Čudno, čudno. Mislimo, da bomo prinesli kaj dote v Jugoslavijo in sicer svojo od Dalmatina in Trubarja naprej s po-zrtvovanostjo graščice se kulturo, pa se nam nekako namiguje, da smo samo zato, da srbsko njivo pognojimo. To pa ni več Jugoslavija in se lahko potem imenuje Srbija, pa je!

Volitve.

Uradno je objavljen občinski volilni red. Nikjer pa ni povedano, kdaj da se bodo volitve vršile. Govori se, da pred jesenjo ne. Volilnemu redu hočejo pridejati novelo, ki bi prinesla še več reakcionarstva k posameznim paragrafom, kolikor ga je že. V Beogradu še vedno kujejo državnozbornski volilni red. Vse stranke so si srdito v laseh in iz prepisov nikakor ne pridejo. Novih poslancev ne bomo volili preje kot meseca decembra, ali še pozneje. Vse stranke zavlačujejo volitve le enostavnega razloga, ker se jih boje. Dobro vedo, da obračun varanega naroda ne izostane.

Delati hočemo?

Ko je na zadnji seji narodnega predstavništva zaključil predsednik sejo in napovedal prihodnjo sejo štiri dni pozneje, so pričeli nekateri poslanci vsikikati: Delati hočemo! Vsaki dan morajo biti sejal Seveda je to vsikikanje nesramna hlapščina. Kje so bili takrat ti poslanci, ko parlament meseca in meseca nič ni de-

lal. Radi verujemo, da se sedaj oglasa kosmata vest! Dobro čutijo, da ljudstvo vidi njihovo lenobo, ko za prazen nič vlečejo visoke dijete. Naše narodno predstavništvo, do danes še ni rešilo niti enega vprašanja, ki bi bil v korist ljudstvu. Niti en zakon niso sestavili poslanci! Vse kar je pri nas narejenega, so napravili razni uradi, dočim zakonodajni zbor ne dela in se le zmerja in pretepa med seboj. Zato ste hinavci, če pravite: „Delati hočemo!“

Gospodarska stranka.

Avstrijskemu patriotu dr. Tavrčarju so „mladini“ zraskli čez glavo. Zato jim je obrnil hrbet in pričel v „Slov. Narodu“ politiko na svoje. Zanimivo je, kako si je liberalna gospoda v laseh! Na eni strani so za barikadirani v „Narodni tiskarni“ in na drugi v „Deliški tiskarni“. „Narod“ prav rad pozabavlja med vrsticami čez „Domovino“ in obratno. „Narod“ je obenem postal tudi „radikalen“ in pošilja žveplo in ogenj čez beograjsko vladno lastne stranke. Tudi liberalnim poslancem ne zapri- naša, posebno od tistega časa, odkar jo je dr. Triller tako obupan pobrisal iz narodnega predstavništva. Stari liberalci so odprli vse svoje politične sarkofage in privlekli na dan med drugimi poleg strankinega humorista dr. Kokalja, tudi velikega politika: Govekarja. Ne vemo, če jih bo Govekar rešil. Nesramen jezik že ima, ampak kakor je žalostno končal v literaturi in pri teatru, tako ga tudi ves bankirski sijaj visoke gospode ne bo rešil. Pravijo, da dr. Tavrčar ustanovi „Gospodarsko stranko“, delniško družbo hišnih posestnikov, literalnih obrtnikov in trgovcev. Pri tem računa na pomoč višjeje uradništva (seveda samo hofratov). Da ga ljubljanski Nemci ne bodo zapustili, ni treba pripovedovati! Res lepo družbo si je izbral oboževalec cesarice Cite na stare petke.

Srednje poti ni več.

„Naprej“ se v 130. številki brško pritožuje čez komuniste in konstata, da soc. demokracija ne more z njimi. Razdvojile so se soc. dem. vrste, kar smo mi že zdavnaj proročali. Svoječas ko je NSS ustanovila, so soc. demokracije (tudi današnji komunisti) na vseh shodih upli, da z novo socialistično stranko razdvajamo slovenski proletarijat. S tega stališča so tudi zanikali potrebo NSS. Danes ko soc. demokracije razbijajo svojo stranko, molče o razdvojenosti socialističnih vrst in molče v odkritem veselju kapitalističnih krogov, ker se delavstvo med seboj kolje. Konstatirati moramo to, da bo očita razlika med nekdanjo in danes.

JUGOSLAVIJA.

+ Pogajanja med avstrijsko in našo vlado v Beogradu. V Beograd so dospeli zastopniki avstrijske vlade, da se pogajajo z našo vlado. Na prvi konferenci med delegati avstrijske vlade in zastopniki naše vlade je došlo do sledečega sporazuma. Najprej se sklene začasna trgovinska pogodba med obema državama, in kadar se bodo nudile zadovoljnejše prilike, se sklene definitivna pogodba. Tarifna pogodba se popolnoma zavrne, kakor tudi prejšnja kompenzacijska pogodba. Pogajanja se še nadaljujejo.

PO SVETU.

+ Nitičjeva vlada vnovič podala ostavko. V Italiji so se potom kraljevega dekreta zvišale cene kruha, kar je povzročilo velike nemire in proteste oblasti med delavstvom. Vsled tega je bila vlada prisiljena ukiniti dekret. To in težaven politični položaj sta povzročila, da je Nitičev kabinet, ki se je šele komaj sestavil, vnovič podal ostavko. Ko

Niti je naslednik pride v prvi vrsti povelje Ololitti. Nekatere vesti pravi, da je mogoče, da prevzame mesto nove vlade Orlando.

+ Močne albanske čete napadle Italijane. Iz Lugana poročajo, da so močne albanske čete napadle italijanske oddelke južno od Drača in jih pogonale v beg. Albanci so zasedli več vasi in se baje pripravljajo, da začnejo oblegati Valono.

+ Krhve protidraginske demonstracije v Gradcu. 7. t. m. so se vršile v Gradcu velike protidraginske demonstracije. Ko so demonstranti napadli orožništvo, je slednje streljalo. Na mestu sta bili dve osebi mrtvi. Bilo je več težko ranjenih, katere so prepeljali v bolnice. Od teh ranjenec jih je umrlo naslednje dni še 12.

+ Protizidovske demonstracije na Dunaju. Krščanski socialci in nemški nacionalci so pridobili pred dunajskim magistratom veliko protizidovsko demonstracijo. Govorila sta krščansko-socialni polanec Kunschak in nemški nacionalalec Orsin in zahtevala, naj se izženejo galiski judje, ki so se za časa vojne naselili na Dunaju.

+ Madžari podpisali mirovno pogodbo. Madžarskim pobožščencem v Parizu slednjič ni kazalo drugega, kakor da so podpisali mirovno pogodbo. Kakor se poroča iz Budimpešte, so tam na dan podpisali napravljeni žalni dan. Zaprtje so bile vse trgovine, zvonovi so zvonili, gledališča in zabavišča so bila zaprta. Razumemo, da je žal Madžarom, da ne smejo več tlačiti in izkoriščati drugih narodov.

+ Boj kot Madžarske. Mednarodna zveza strokovnih organizacij se obrača na delavstvo vseh držav s pozivom, naj delavci opuste vsako delo, ki bi koristilo Madžarski. Tako ne sme od 20. t. m. nobena ladja v madžarska pristanišča in noben vlak na Madžarsko. Madžarska ne sme dobiti ne premoga, ne sirovin, ne živil. Proti belemu terorju naj se prične sedaj bojkot proletarijata celega sveta. Ta poziv je podpisan od predsednika, podpredsednika in tajnika mednarodne zveze strokovnih organizacij.

+ Glasovanje na Tešinskem. Na Tešinskem najbrž ne pride do plebiscita temveč se oba naroda, Čehi in Poljaki podvržejo najbrže arbitraži belgijskega kralja.

+ Češko bogoslužje. Češki listi poročajo, da je prejel praški nadškof Kordač od papeža brzojavko, v kateri papež v smislu predlogov čeških škofov dovoljuje uporabo češkega jezika pri cerkvenih obredih na Češkem.

+ Volitve v Nemčiji. Volitve v deželne zbornice in v državni zbor v Nemčiji so se vršile mirno brez izgredov. Rezultat volitev v državni zbor je sledeč: Soc. demokratje so dobili 110 mandatov, neodvisni socialisti 80, centum 67, nemško-socialna ljudska stranka 65, nemška ljudska stranka 61, demokratje 45, krščansko-federalistična lista 21, nemška hanoverska stranka 5, bavarska kmetijska zveza 4 in komunisti 2.

+ Boji med Rusi in Poljaki. Poljska poročila pravijo, da so začeli Poljaki uspešno ofenzivo med Dvino in Borisovom ter da se Rusi med Dvino in Berezino umikajo. Ruska poročila pravijo, da so na jugozapad. front, 65 vrst severno od Kijeva pregnale rdeče čete Poljake.

+ Drugi mednarodni komunistični kongres je sklican v Moskvi za 15. julija.

+ Amerikanski trgovci proti vstopu trgovskih stikov s sovjetsko Rusijo. Po vestih angleških listov se je trgovska zbornica v New-Yorku enoglasno izrekla proti vstopu trgovskih stikov s sovjetsko Rusijo in proti priznanju sovjetske vlade.

+ Boljševiška revolucija v Perziji. Po vestih iz Moskve je izbruhnila v Perziji revolucija.

+ Kako je razdeljena Turčija. Turčija je razpadla v šest novih držav: Kurdistan, Armenijo, Hedžas, Sirijo, Mezopotamijo in Palestino. Smirno in Tracijo je dobila Grčija.

NAJNOVEJŠE VESTI

+ Volilni red za ustavotvorno skupščino izdelan. Iz Beograda poročajo, da je odsek za volilni red svoje delo končal in ga oddal v tisk. Odssek se je zedinil v vseh točkah razen v dveh: to je glede predloga dr. Palečka, naj se glasovi onih prebivalcev v Banatu, ki imajo pravico izbrati si kako tuje državljanstvo, ne štejejo v število merodajno za število poslancev; druga točka nespoglasja je takozvani kancelparagraf, ki prepoveduje duhovništvu volilno agitacijo v cerkvi.

Tedenske vesti.

— Manifestacija koroških Slovencev v Zrečcu. 6. t. m. se je ob otvoritvi nove ceste iz Vetrinja v Zrelec vršil v Zreču velik ljudski tabor, katerega se je udeležila mnogobrojna množica. Na taboru je bila sprejeta naslednja resolucija: „Zbrani na taboru v Zreču dne 6. junija 1920 zahtevajo: Tekom enega leta se je pokazalo, da je vse prebivalstvo v pasu A celovske kotline čisto slovenske narodnosti. Nahajajo se v tem pasu edinele tudi takimenovani „deutschfreundliche Slovenen“, katere imenuje avtohtono prebivalstvo „nemčurje“. Vsled tega protestiramo, da bi mirovna konferenca uredila, da si moramo na enem delu Koroške s plebiscitom priboriti našo naravno pravico, da definitivno pripademo svoji materi Jugoslaviji, na drugi strani pa da je ista konferenca celo brez plebiscita izročila Slovence iz Beljaške okolice in Ziljske doline skupnemu sovražniku Nemcu. Danes, na dan obletnice vkorakanja srbske armade, izrekamo v Zreču zbrani 10.000 taborijani z navdušenjem trdno prepričanje, da ustoličimo v najkrajšem času našega kralja za vojvodo Korotana na Gosposvetskem polju.“

— Pesnik Stritar se povrne v domovino. Pesnik Stritar, ki živi kot upokojen gimn. profesor v Aspangu na Nižji Avstrijskem, se vrne tekom meseca julija v domovino.

— Regent Aleksander poseti konec tega meseca Zagreb in Ljubljano. V Zagreb ga bosta spremljala ministri Pribičević in dr. Drinković, v Ljubljano pa dr. Kukovec in dr. Korošec.

— Proti navalu židov na zagrebško univerzo. Jugoslovanski dijaki v Zagrebu so začeli proti navalu židov na zagrebško univerzo odločno borbo. Podali so rektorju vseučilišča spomenico, v kateri zahtevajo: 1. vsi imozemski židovski študenti se naj izključijo z vseučilišča; 2. za židovske dijake iz kraljevstva SHS se naj odredi „numerus clausus“ v razmerju s splošnim številom židov v državi; 3. zabraniti se ima polaganje izpitov in kolokvijev v neslovanskih jezikih.

— Obtožba Štefana Radića. Te dni se je prečitela Štefanu Radiću obtožnica, katere vsebino je vzel Radić brez pridržka na znanje. Obtožnica očita Radiću, da je zahteval na Hrvatskem samostojno kmetijsko republiko in da je hujskal ljudstvo proti državnim oblastem.

— Mali usnjari in obrtniki proti usnjarskemu kartelu. V Zagrebu je bil za 5. t. m. sklican ustanovni občni zbor za karteliranje usnjarskih tovarnarjev. Na zbor je prišlo večje število malih usnjarij, ki so protestirali proti ustanovitvi kartela. Protest je poslala tudi Zveza hrvatskih obrtnikov. Zbor se je razšel brez uspeha.

— Kongres gledaliških igralcev SHS se vrši v prvi polovici julija v Zagrebu.

— Wilson zopet težko zbolel. Po vestih raznih listov je baje predsednik Zedinjenih držav Wilson zopet opasno zbolel in se bo moral najbrže dati operirati.

— Nova avstrijska himna. Ko se bo zaprisegala nova avstrijska oborožena sila, se bo prvič intonirala nova avstrijska himna; njeno besedilo je zložil državni kancelar dr. Renner.

Ljubljana.

— Nastop koroške mladine, pevskega zbora 70 deklic in dečkov iz Borovlj se vrši danes ob pol 8. zvečer v Unionski dvorani v Ljubljani. Da poznažemo Korošcem in koroški mladini naše simpatije, obiščimo polnoštevilo to prireditve.

— Seton Watson (Scotus Viator) v Ljubljani. V ponedeljek je dospel z avtomobilom iz Zagreba v Ljubljano britanski publicist Seton Watson, ki je znan pri nas bolj pod psevdonimom Scotus Viator (Skot-popotnik). Bil je sprejet od zastopnikov vlade, poslanstva časnikarjev in raznih kulturnih društev. V „Unionu“ se je vršil gostu na čast komers. Scotus Viator je odličan prijatelj Jugoslovanov in je zlasti za časa vojne mnogo deloval za nas, čeprav je menda vsled slabih informacij pozabljal na nas Slovence. Za marsikaj mu moramo biti hvaležni, vendar pa mu nismo za Wilsonovo črto, katere misel je njegova in ki nam jemlje mnogo naših ljudi. Scotus Viator je pred vojno prepotoval srbohrvatsko ozemlje bivše monarhije in govori tudi srbohrvatski jezik.

— Ljubljanska porota. Na 18 mesecev težke ječe je bil radi tatvine obsojen Viktor Jarič iz St. Jakoba ob Savi. — Radi tatvine prašičev v mestni klavnici so bili obsojeni Jože Jager na 16 mesecev, Alojzij Dimic na 18 mesecev, Franc Rozina na 12 mesecev in Jože Avbelj na 14 mesecev težke ječe. — Radi raznih tatvin so bili obsojeni 16letni Zmagoslav Šivic na dve leti, 18letni Franc Svoljsak na poldrugo leto in 17 letni Anton Ravnik na eno leto težke ječe. — Radi tatvine konja je dobil Martin Palčič eno leto težke ječe. — Na 6 let težke ječe so obsojili radi raznih goljufij Matijo Hornboka, tesarja v St. Janžu v Rožni dolini. — Radi vloma v skladišče kolodvorskega špediterja Ranzingerja sta bila obsojena Ivan Ankerst na 5 let in Julij Cerar na eno leto težke ječe. Obsojeni so bili Ivan Ambrož na tri in pol leta, Josip Fink in Pavel Zupančič vsak na poldrugo leto težke ječe, ker so vlomili v neko uto pri gradu Bogenšperku. — Ker sta kravo ukradla sta bila obsojena Anton Roje in Alojz Frantar vsak na 18 mesecev težke ječe. — Radi poskušenege vloma je dobil trgovski pomočnik Anton Niefergall 5 let težke ječe. — Obsojeni so bili radi raznih vlovov And. Rant in M. D. v Polju na 7 let, Matvez Ris in njegov brat Jakob, oba iz Cerknice, vsak na 5 let in Ivan Jančar iz Volavlj pri Litji na 16 mesecev težke ječe.

— Radi navijanja cen pri usnju kaznovan. Usnjar S. M. je prodajal potplate po 240—280 kron kilogram (maks. cene 112, 116 in 140 kron za kilogram), za črno telečje zgornje usnje je zahteval 300 kron (maks. cena 160 kron). Obsojen je bil na 8000 kron globe, 3 tedne zapore in zapad 82 kg potplatov.

Maribor.

— Ustavna komisija iz Beograda se je mudila v ponedeljek v Mariboru.

— Mariborski mestni magistrat opusti s 15. t. m. izdajo krušnih kart.

— Mestni gospodarski urad in krušna komisija se priklonita s 15. t. m. mestnemu knjigovodstvu.

— Pred mariborskim sodiščem je bil radi poskušenege podkupovanja obsojen urednik „Slovenskega Go-

spodarja“ g. Fran Žebot na globo 400 K ali pa 40 dni zapore. Gosp. Fr. Žebot je namreč hotel svoječasno podkupiti magistratnega uradnika Zorkota, da bi mu pokazal imenik, ki je bil še takrat tajen.

Celje.

— Jugoslovanska Matica v Celju. V Celju se snuje podružnica Jugoslovanske Maticе že od sušca meseca sem. Dosedaj v narodnem oziru tako živahni Celjani so postali zadnji čas zaspani in mlačni. Pozivljamo pripravljajni odbor, da se loti z vso vneto dela za nad vse potrebno narodno-obrambno društvo in sicer v tej smeri, da bode isto dostopno tudi širšim slojem ljudstva.

— Roparski umor v Petrovčah. Dne 5. t. m. se je našlo v zapuščeni opekarni v Arjvasi truplo umorjenega moža. Sledovi so kazali na roparski umor. Celjski policiji se je posrečilo ugotoviti in prijeti morilca v osebi Walterja Derganza, sina bivšega celjskega mestnega ekonoma. Pri morilcu so našli okrog 76.000 K gotovine, 20.000 K pa je isti že podaril svoji ljubici. Nesrečna žrtev je srbski lesotrzec Vasilij Jovanovič. Dejanje kaže v pravi luči renegatsko vzgojo, katere v prejšnjih časih ni imela namen vzgojevati moralno čutečih ljudi, pač pa nemškutarsko navdahnjene kričaje in smrtne sovraž-

nike slovanstva. Derganz je bil znan kot straten neprijatelj Srbov. Sličan slučaj renegatske in ob enem komunistične vzgoje se je zgodil 1. maja t. l. v hotelu pri pošti-Rebeuschegg, kjer sta Maks Rebeuschegg, sin znane korenine celjskega nemštva in neki Ivan Jerič, znana prikazen izza dnevoj štrajka, ukradla Vladku Dolencu, trgovcu iz Zagreba, listino z vsoto 4600 K. Vodstvo državne policije opozarjamo, da osredotoči največjo pozornost na slične elemente, katerih precejšnje število se potika po našem mestu brez vsakega dela ter se jih vidi po raznih lokalih popivati in kvartati.

— Društvo hišnih posestnikov za Celje in okolico se je ustanovilo 5. t. m. Namen tega društva je gotovo obrambnega značaja, kar z ene strani odobravamo. Priporočali bi vodstvu društva, da vpliva pri nekaterih svojih članih, da isti razna protihigijenična stanovanja popravijo. — Več najemnikov.

— Izobraževalno društvo „Bratstvo“ se v najkrajšem času ustanovi v Celju. Opozarjamo tem potom našo res zavedno omladino na to.

— Krojaski pomočniki v Celju so dosegli pri pogajanjih s krojaškimi mojstri 50% povišanja plač.

— Iz preizkušnega zapore so izpustili Leskovška, Martinčiča in Orozla, ki so bili povodom zadnje železničarske stavke aretirani.

Iz stranke.

Politično in gospodarsko društvo za poljanski okraj v Ljubljani vabi vse prijatelje društva na sestanek, ki se vrši 14. t. m. ob 1/8 zvečer v gostilni Dolenc, Poljanska cesta 11. Na sestanku se bo posvetovalo o postopanju pri bodočih občinskih volitvah. Somišljeniki in somišljenice udeležite se sestanka!

Vsem krajevnim organizacijam NSS. je strankina pisarna razposlala dvoje okrožnic glede organizacije tiska in nabiranja inseratov. Vse organizacije ponovno prosimo, da smatrajo navodila izredno važnim in nam takoj sporoče svoje pozitivne odgovore. Niti en dan ne sme biti zamujen!

Krajevni odbor nar. soc. stranke na Bledu je sklenil v svoji seji dne 6. junija 1920, da daruje za tiskovni sklad našega lista „Nove Pravde“ znesek 200 kron. Obenem apelira na vse svoje člane, da se naroče vsi na list ter agitirajo za nove naročnike. Le ako imamo svoje glasilo, spravimo lahko v javnost naše težnje. Odbor se zavezuje, da bode v resničnih in obzira vrednih slučajih ne glede na levo in desno pošiljal od časa do časa članke iz Bleda, ker le na ta način, da se spravijo koruptne razmere raznih oblasti v javnost, moremo očistiti naš okuženi blejski zrak. Vsako prošnjo ali pritožbo se pošlje pisмено na odbor, ako kdo želi, da to sporočilo ustmeno, je odbor na razpolago vsako soboto zvečer ob 8 uri v društveni pisarni.

Strokovni pregled.

Popružnica NSZ v Žireh sklicuje društven shod za dne 20. junija ob 12 uri v prostorih gostilne Gostiša, Stara vas št. 14. Člani udeležite se shoda polnoštevilo.

Javni nameščenci so sklicali 7. t. m. v veliki dvorani Uniona v Ljubljani javni shod, ki je bil zelo dobro obiskan. Sklenilo se je, da javni nameščenci vstrajajo pri svojih znanih zahtevah glede službenih prejemkov in odločno zavračajo zadnjo vladno povišanje prejemkov v izmeri 25%, na decemberske doklade. Poročilo tov. Vojske na tem shodu, prinašamo na drugem mestu.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Kot posledica zadnjih komunističnih pojavov v Zagorju so bile številne aretacije. Sedaj so ti zapeljanci že vsi na svobodi. Prav je tako, saj so bili le slepo orodje s tujim denarjem plačanih agentov. Sedaj vidijo, da Jugoslavija ni dežela za vratolomne prekucije. Tudi mi zahtevamo uresničenje naših socialnih pravic do skrajne meje, a to le v okvirju pameti in izvršljivosti. Naši J. D. S. politiki nastopajo od prevrata sem vedno bolj oblastno in ošabno. Vedejo se, kot stara Avstrija, bolj ko se jim bliža konec, tembolj ošabno nastopajo. Ko pridejo volitve bodo seveda zopet zelo prijazni z delavci: Toda nikogar ne bodo našli, da bo šel za nje v ogenj po kostanj. Volili bomo samo pristase N. S. S. Zadnjič so delili „J. D. S.“ moko po starem receptu, to se pravi: čim večji posestnik je, tim več dobi. — Resnično potrebni seveda niso nič dobili. V Bukovcem mlinu se melje izvrstna moka. Mlinar sam pravi, da je tekom par tednov pomešal med mlevske izdelke čez 800 kg semletega grahorja (grahica) in prahu (smeti). Taka moka se prodaja po 10 K za

1 kg. Živela Jugoslavija! Dne 20. maja je bila občinska seja N. S. S. je zahtevala račune za aprovizacijo. Obljubilo se je, da pridejo računi še ta mesec na dnevni red. Pravijo, da bode s Koprivcem tožba radi te zadeve. Sedaj je vse pripravljeno za vpeljavo električne razsvetljave, in do jeseni bodo, — če bo sreča junaka, — Zagorje v električni luči. Občinskiim uslužbencem, — tajniku in redarju, — dovolil je občinski odbor zvišanje plač. Za to zahtevo pa niso glasovali odborniki J. D. S., ker sta omenjena uslužbenca — narodna socialista! To zabeležimo.

Kdor dobi list na ogled in ga ni vrnil, naj blagovoli takoj poravnati naročnino. Denar se lahko pošlje po poštni položnici ali poštni nakaznici. Naslov uprave je: Nova Pravda, Ljubljana, Gradišče št. 7.

Izdaja konzorcij „Nove Pravde“

Odgovorni urednik:

Anton Brandner.

Tiska „Učiteljska Tiskarna“

Članski prispevki in podpore Narodno-socialne Zveze.

I. razred. — Članarina 1 k na teden. — Podpore:

Članstvo	nad 1/2 leta	nad 1 leto	nad 3 leta
V boleznih	10 ted. po 20 k	10 ted. po 25 k	10 ted. po 80 k
	nad 1 leto	—	—
V brezposelnosti	5 ted. po 40 k	5 ted. po 45 k	5 ted. po 80 k
	—	1 ted. po 25 k	—
Porodnice	—	4 ted. po 20 k	—
Pogrebščina	—	enkrat 150 k	enkrat 200 k

II. razred. — Članarina 2 k na teden. — Podpore:

Članstvo	nad 1/2 leta	nad 1 leto	nad 3 leta
V boleznih	10 ted. po 40 k	10 ted. po 45 k	10 ted. po 80 k
	—	3 ted. po 35 k	5 ted. po 40 k
	nad 1 leto	—	—
V brezposelnosti	5 ted. po 45 k	5 ted. po 55 k	5 ted. po 80 k
	—	5 ted. po 35 k	5 ted. po 45 k
Porodnice	—	4 ted. po 40 k	—
Pogrebščina	—	enkrat 250 k	enkrat 300 k

III. razred. — Članarina 3 k na teden. — Podpore:

Članstvo	nad 1/2 leta	nad 1 leto	nad 3 leta
V boleznih	12 ted. po 50 k	10 ted. po 55 k	10 ted. po 80 k
	—	6 ted. po 50 k	10 ted. po 50 k
	nad 1 leto	—	—
V brezposelnosti	5 ted. po 60 k	10 ted. po 65 k	10 ted. po 70 k
	—	6 ted. po 60 k	4 ted. po 50 k
Porodnice	—	4 ted. po 50 k	—
Pogrebščina	—	enkrat 350 k	enkrat 400 k

N. S. Z. ima svoje društvene prostore v Narodnem domu v Ljubljani (I. nadstropje, desno). Uradne ure so vsak delavnik od 9. do 12. ure dopoldne in od 4. do 7. ure večer. Ob nedeljah in praznikih od 9. do 11. ure dopoldne. Tam lahko dobi vsakdo vsa nadaljna pojasnila. Za pisma je naslov: „Narodno-socialna Zveza“ v Ljubljani, Telefon št. 77.

Cene padle.

Vred padca tuje valute izvrstna angleška francoska italijanska

kolesna pnevmatika
gladka in gorska

v ceni
znatno znižana.

J. GOREC
Gospodarska c. 14.

Suba bukova drva

vedno v zalogi po nizki ceni pri „Centrali drv“, Ahaciljeva c. 10.

Najcenejši nakup.

cigaratnega papirja, in strožnic vseh vrst ter pralnega in toaletnega mila, papirja, kreme in drugega blaga na debelo pri trdnici

ERKER & CERTALIC, Ljubljana,

Resljeva cesta 20.

Zahtevajte cenik. — Zahtevajte cenik.

Tovarna
JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4.
Podružnica: Šelenburgova ul. 3.

Maribor

Gospodarska ul. 38

Podružnice:

Novomesto

Glavni trg

Kočevje

št. 39.

Barva vsakovrstno — blago.

Kemično čisti obleke.

Svetlolika ovratnike, zapestnice in srajce.

Podružnice:

Novomesto

Glavni trg

Kočevje

št. 39.

Somišljeniki, naročajte in razširjajte

„NOVO PRAVDO!“

Pri naročanju dopošiljajte natančne naslove!

Rok za podpis akcij

Središnje zadruge za snabdevanje i izvoz a.d. v Beogradu

Je podaljšan

do inkl. 20. junija t. l.

Opozarjamo na glavni oglas za podpis teh akcij, ki smo ga svoječasno objavili v našem listu.

591

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeva ulica števil. 2.

Delniška glavnica 30.000.000 kron.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fond 20.000.000 kron.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju. Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajavo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji. Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Mariborska eskomptna banka.

Vabilo na subskripcijo delnic.

Redni občni zbor dne 31. majnika 1920 je sklenil zvišati delniško glavnico od 6 na 10 milijonov kron ter pooblastil upravni svet izdati 10.000 komadov novih delnic po K 400.— nominale pod sledečimi pogoji:

1. Starim delničarjem se zagotovi opcijska pravica na ta način, da pripadejo na pet starih delnic dve novi delnici po kurzu K 700.—.

Za izvrševanje opcijske pravice je treba deponirati delnice pri centrali v Mariboru, ali pri njenih podružnicah v Murski Soboti in Velikovecu.

2. Ostalih 4000 delnic se prepusti po kurzu K 850.— novim delničarjem.

3. Delnice participirajo na čistem dobičku banke od 1. julija 1920.

4. Kurzni dobiček po odbitku stroškov in pristojbin se dodeli rezervnemu zakladu.

5. Kupnino je pri prijavi polno vplačati. Od tega zneska se povrnejo 5% obresti do 30. junija 1920.

6. Prijavi se lahko osebno pri banki v Mariboru in pri njenih podružnicah v Murski Soboti in Velikovecu ali pismeno s priloženo tiskovino v času od 1. do vštetega 30. junija 1920.

7. Dodelitev delnic si pridrži upravni svet.

Upravni svet Mariborske eskomptne banke.